

A GYOMAI

ROM. KATH. ÚJ TEMPLOM

ALAPKÖVÉNEK BESZENTELÉSEKOR

ZAY JÁNOS

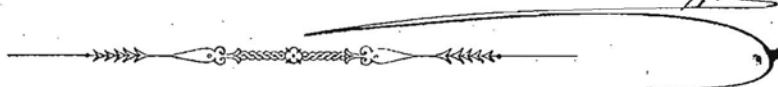
NAGYVÁRADI L. SZERT. PRÉPOST-KANONOK ÁLTAL

TARTOTT

ALKALMI BESZÉD

1877. MÁJUS 1-ÉN.

Kudava Gvirtij

GYULÁN, 1877.

NYOMATOTT DOBAY JÁNOS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

Az Isten malasztja szerint, mely nekem adatott, mint bölcs
építőmester, alapot vetettem, más pedig épít arra. Kor. I. lev. 3, 10.

Mint az őszi fergeg a sárgult faleveleket, úgy sodorják el sokszor az embert a véletlen események édes honának határaitól, s eltépvén a leggyöngédebb viszonyokat, rokon és barát nélkül kényszerítik bujdosni ismeretlen tájakon, hol a hontalanság kinjaitól gyötrött szívre a vigasztalás derűje sehonnan se mosolyg! De ha jobbra változnak a körülmények, és visszatérhet honába a száműzött, — óh! ne kérdezzétek minő érzések hullámzottak szívében, midőn édes hazájának vér-áztatta földjére ismét leborulhatott, ne kérdezzétek, mit érzett akkor, midőn az ősi hajlék küszöbét átlépve, a túláradozó öröm sikoltásával omlottak karjaiba az elaggott szülők és kedvesek, kik a viszontlátás forró csókjaival felejtették vele a kiállott szenvedéseket! — Én ugyan a Mindenható Isten kegyelméből sem száműzött nem vagyok, sem tagjaimon nem viselem az önkény bilincseit, mégis valahányszor Békésmegyébe jövök, majdnem hasonló érzelem dobogtatja szívemet, mint a hontalanságból visszatérőjét, — mert itt látom viszont régi pályatársaimat, kiket szívemhez a barátság édes köteléke csatol, itt találkozom

jó embereimmel, kik testvér gyanánt osztottak meg velem örömet és bánatot, — itt e megye területén találok fel azon kedves emlékü hitközséget, melynek 21 évig lelkipásztora voltam, — s hol az ur Jézus szöllőjében mint egyszerű napszámos munkálkodtam.* Mindezen emlék, mindezen viszontlátás tiszta örömmre hangolja szívemet, s jelenleg annál nagyobb, annál tisztább ezen örömrözetem, mennél szebb és magasztosabb a cél, mely ezuttal kedves körötökbe vonzott. Ugyanis míg a földiek szeretetébe merült szív csak azt hajhászsa, a mi a földé, s a nyereszkedő haszonvágy csak annak emel díszes csarnokokat, s abba fekteti tőkét, a mi dús kamatot ígér az önző fukarnak, — míg az anyagiasság ónsúlylyal nehezül a lélekre, s a vallástalan közönyösség számtalanokat visszatart mindattól, ami az Istenre és halhatatlanságra vonatkozik, — az alatt a gyomai kath. hívek kimondhatatlan örömére, azon jótékony kezek, melyek az itteni kath. egyházat eddig is úgy ékesítették, mint szívök menyasszonyát, — azon jótékony kezek, melyek a hitbuzgalomtól indítatva, eddig is oly szép áldozatokat hoztak az ur Jézus oltárára, azon jótékony kezek most egy díszesebb és tágasabb kath. templomot szándékoznak emelni, hogy saját szavaikkal éljek: az Isten dicsőítésére és drága vallásunk emelésére! Hogy legyen a gyomai kath. híveknek egy olyan biztos révpartja, egy olyan szentelt menedéke, hol az élet habzó tengerén hanyatott szív minden aggály nélkül kiköthessen. Mond-

* Békés-Sz.-András.

jam-e, hogy a helybeli méltóságos kegyurnak és nemes lelkü nejének* áldott kezei hozandják e nagyszerű áldozatot, — mondjam-e? hogy az ő nemes szivökben nyílt ki a hitbuzgalomnak azon vallási virága, mely áldást fog hozni gyümölcsével apákra és unokákra! Képzeltetik, minő magasztos öröm áradozott kegyelmes főpásztorunk** atyai szívében, midőn e nagyszerű áldozatról értesítve lőn, — képzeltetik, minő lelkesült érzelmek közt küldötte főpapi áldását azon nemeslelkü jótevőkre, kik a tudatlanok tanítása, a csüggedők bátorítása, a szomorúak vigasztalása, egy szóval, a testi- és lelki szenvedések enyhítése céljából, az ur Jézus szent szívének, s a szeplőtelen szűz hét fájdalmanak tiszteletére új díszes egyházat emelendek. — Ezen építendő új templom alapkövének beszentelésére küldött ki engem azon kegyes főpásztor, ki püspökségének kezdete óta a leggyöngédebb atyai szeretettel, a legélénkebb részvétellel, a legéberebb figyelemmel viseltetett mindég a gyomai kath. hit-élet iránt! — De mielőtt ezen, előttem annyira becses megbízást végleg teljesíteném, örömmel ragadom meg a kedvező alkalmat, hogy ezen alap-kő letételének ünnepélyén e kérdés felett elmélkedjem: minő alapot kell az embernek vetni, — minő alapra kell helyezkedni, hogy az élet ezernemű viszontagságai

* Méltóságos kapriorai Wodianer Albert, királyi tanácsos és a vaskorona rend lovagja, — és boros-jenői Aczél Zsófia nemes lelkü, hitbuzgó neje.

** Lipovnoki Lipovniczky István, megyés püspök ő nagyméltósága, v. b. t. t. sz. István rend középkeresztese.

közt, mint keresztény és hazafi, ingatlanul megállhasson.

* * *

Hogy az ember a világ csábjai s ezernemű viszontagságai között mint keresztény és hazafi, ingatlanul megállhasson, azon alapon kell állani, azon alapra kell helyezkedni, melyről sz. Pál ezt mondja*: Más alapot senki sem vethet azon kívül, mely vettetett, — mely a Krisztus Jézus! — Mennél szorosabban tapad a szív ezen isteni alaphoz, — mennél forróbban ragaszkodik Jézus tanításához, annál biztosabb lehet a felől, hogy sem a szerencse elbizottá, sem a csapások kislelküvé nem teendik, hanem örömben és fájdalomban, gazdagságban és szegénységben, egészségben és betegségben úgy fogja magát viselni, mint Jézus hívéhez illik, — megőrizvén a becsületességet és hitet, ha az árulás díjjául arany-halmazzal kínálnád is, — megtartván az erkölcsi törvényeket akkor is, ha az eladott lelkiismeretnek árán bibort és trónt nyerhetne is! — Ellenben mennél messzebb távozik valaki a Jézusi hitnek isteni alapjától, — mennél kevesebb lesz szívében a kereszténységnek éltető szelleme, annál rohamosabban fog lefelé haladni a bűnnek veszedelmes lejtőjén, s ha szerencse környékezi, dőlyfös lesz és elbizakodott, ha pedig csapás vagy betegség éri, nehéz lesz a földnek hallani Isten ellen szórt vakmerő káromlásait! — Ha szegénységgel fog küzdeni, könnyen megvásárolható, hogy az igaz ügynek megdöntésére ha-

* Kor. 1. lev. 3. r. 11. v.

mis esküt tegyen, — ha pedig gazdag lesz, akkor a telhetetlenség vágya mindig több és több kincsek összeharácsolására ösztönzendi, s míg jogtalan sarcolások, ravasz csalások, és felebarátot koppasztó uzsorák által sikerülend nemtelen célját érni, — és szekrényekbe rejtett érc-bálványát hitvány penészféreg gyánánt őrzendi, azalatt irgalmatlan fukar szíve hidegen forduland el a nyomorban sínló özvegyektől és árváktól, kik hasztalan kiáltanak hozzá segélyért átokverte küszöbéről! — Senki se vethet más alapot, azonkívül mely vettetett, mely a Krisztus Jézus! csak a Jézussal egyesült ember felelhet meg igazán azon nagyszerű kötelemeknek, melyeket mint kereszténynek és honfinak teljesíteni kell, — csak a Jézusi hitnek alapjára épített szív-hajlék fog biztosan megállani az élet viharai között, — valamint ingatlanul áll ama nevezetes kőszirt is, melyre felépítette Jézus az ő egyházának dönthetetlen falait. — Miért oly dönthetetlen ezen egyház? miért állja ki oly szilárdul a legdühösebb támadások féktelen ostromát? — Azért, mert a Jézusi hitnek isteni alapján nyugszik, s minden ostrom, mely ellene intéztetik, minden eszköz, melylyel szétrombolását kísértik meg a hitetlenség galád kezei, csak egyes darabokat, csak egyes köveket feszíthetnek le rólla, s ezek is azon vakmerő támadók fejére hullanak, kik esztelen ábrándjokban azt képzelik, hogy fattyúmérgekben megdönthetik az Isten intézményeit. De az Isten intézményei dönthetetlenek, mert biztos alapon nyugosznak, s ezen alapra kell az embernek is

építeni, ha nem akarja, hogy szíve hajlékát megdöntsék az élet viharai! — a Jézusi hit alapján kell épülni a családi szentélynek, erre kell emelni a házasság élet csarnokát, mert az ünnepélyes fogadalmat és esküt csak az fogja híven megőrizni, ki buzgón hisz az Istenben, kinek szent nevére esküdött a férj és feleség, apa és anya kötelmeit csak az fogja lelkiismeretesen teljesíteni, ki nem tartja könnyen szétörhető játékszernek azon magasztos szentséget, melyet a Mindenható Isten a családok boldogítására szerzett! — Ha ezen vallási alapot avatatlan kezekkel megbolygatod, nemcsak a házi boldogság temploma fog romokká dőlni, — nemcsak az egyetértő szerelemnek csókját fogja a viszálykodások keserű epéje felváltani, — hanem hogy tetézve legyen a boldogtalanság, a gyermekek is oly vásottakká, oly romlottakká fájúlnak el, hogy megrablott erkölcsüknek széttépett koszorúját kaczagva dobandják azon szerencsétlen szülők szeméi közzé, kik saját rossz példájok által mételyezték meg gyermekeik szívét; — s valamint a családi szentélyt, úgy az iskolát is a Jézusi hit alapjára kell építeni, akkor fog az céljának és rendeltetésének megfelelni, — akkor lesz az, az isteni félelemnek és valódi bölcsességnek veteményes kertje, hol a tiszta erkölcsöknek magva százszoros gyümölcsöt termend. — Ha elveszitek az iskolától a vallásos jelleget, s a kereszténység szellemét kizárjátok falai közül, sok mindenfélét fognak tanulni gyermekeitek, — elszámálándják nektek a tengerek halait, és a lég madarait, — beszélni fognak a

föld ezernemű növényeiről, s a bérczek és hegyek számtalan ásványairól, megfognak nektek nevezni a csillagokat, és bolygókat, s értekezni fognak a legcsudálatosabb égi, és földi tüneményekről, — ámde arról, ki mind ezeket alkotta, — arról, ki e nagy mindenségben e bámulatos rendet behozta, az ég és föld teremtetőjéről, a mindenható Istenről keveset, vagy semmit se tudandanak, mert a tudományyal megtöltött fő mellett, — a szív üres marad!

A vallás alapján kell nyugodni az egész társadalomnak, — ezen kell épülni a haza oszlopainak; — mert nem a szuronyok és ágyuk hatalma szilárdítandja meg az alkotmányt, hanem az teendő nagygyá, és boldoggá a nemzetet, ha a tiszta erkölcsök koronáját egyaránt viselendi alattvaló, és király. — — Ott, hol a társadalmát a kereszténység szelleme lengi át, — ott, hol Jézus uralkodik a szívek felett mint egy dicsőséges király! — felfogod találni a műhelyekben az egyenes lelkű iparost, — az ítélőszéken a megnevésztegethető birót, — felfogod találni az igazságos előljárót, és engedelmes alattvalót, — felfogod találni a tiszta jellemű kormányférfiakat, és hivatásuknak megfelelő képviselőket, — kiket nem pártérdek, — nem önzés, nem hivatal, és rendjel-vadászat, hanem tiszta honszerelem fog vezérelni, midőn kötözgetni, s gyógyítani kell a szenvedő hazának sajogva vérző sebeit! — — Ellenben hol a vallásos érzület egészen kihalt a polgárok szívéből, s a tiszta erkölcsök végbúcsút vettek palotáktól, kunyhóktól, — ott napi ren-

den lesznek mind azon vérlázító aljas bűnök, és tettek, melyek az ember homlokára szégyen-bélyeget sűtnek. — Nem tagadom én, hogy ott is lehet bőkereset, — ipar, és vagyonosság, hol az Istentől mitsem akarnak tudni, — de mit ér, ha az iparos csak nyereszkeskedő haszonvágyból dolgozik, s ezernemű családokat enged meg magának, csak hogy túl adhasson rossz készítményein, — mit ér a napszámosnak bőkeresete, ha bor, és kártya asztaloknál kicsapongó dobzódásokra tékozolja el heti keresményét, míg száraz kenyér haját is alig rághatnak oda haza a rongyos gyermekek, és elhanyagolt, megcsalt feleség: — mit ér a közvagyon, bármely nagyszerű legyen is, ha nincsenek tiszta kezű sáfárai, kik ne engedjék azt elszivárogni a csalásnak, és sikkasztásnak piszkos csatornáin! Hány árva-tömeg, hány alapítvány, hány le-tétemény olvadt már el így a szurkos kezek ragadványos ujjai között? hány köz-pénztár szenvedett érzékeny veszteséget olyan bitor kezelők által, kiknek egy része ismeretlen tájakra menekült el az osztott vagyonnal, míg a másik rész gólyót repített agyán keresztül, vagy zsinoghez folyamodott, hogy a felfedezett gazság következtében a törvény büntető kezébe ne jusson! — O! bizonyára, a polgári társaság csak akkor felel meg rendeltetésének és céljának, — csak akkor lesz benne biztosítva a személy-, és vagyonbátorság, ha minden egyes tagját az Istenbe vetett hit, és az erkölcs szeretete lengi át, — s élet-zászlójára tűzi minden polgár Jézusnak ezen jelszavát: ne tedd

azt másnak soha, a mit magadnak nem kívánsz! Avagy hányszor lettek az előjárók alattvalóiknak valóságos kínzóivá? hányszor döntetett rommá az alkotmány? tiportattak el a jogok? játszottak ki a legüdvösebb törvények? ha egyrészt a kormány férfiai elszakították szívöket az Istentől, és sem hallhatatlanságot, sem örök birót nem hittek, — az alattvalók pedig az apostol* ezen intéséről megfélemedtek: minden ember a felső hatalmasságnak engedelmes legyen, mert nincs hatalom csak az Istentől, és a ki a hatalomnak ellen áll, Isten rendeletének szegül ellene! — Úgy van, mert a törvényt ha súlyos is csak az fogja hiven megtartani, kinek Jézus a tanító mestere, ki engedelmes lón a halálig, még pedig a kereszt haláláig! — a kormányt és hatalmat csak az fogja méltányosan kezelni, kinek szívébe Jézus írta ezen figyelmeztető eszmét: én is alattvalója vagyok az Istennek, s a mindható trónja előtt egykor nekem is számolni kell! — az igazságot csak az olyan bíró fogja lelki-isméretesen kiszolgáltatni, csak az olyan nem hagyja magát sem igérvény, sem adomány, sem gyűlölet, sem kedvezés, sem félelem, sem emberi tekintély által a jogtalanság útjára tereltetni, csak az olyan fogja a bünt és kihágást személy válogatás nélkül büntetni, — az érdemet pedig mindenkor és mindenki-ben elismerni, ki érezve emberi méltóságát, szívében e valósi elvet hordozza: én e földön az Isten képét viselem, az Isten pedig nem ismer személyválogatást, mert

* Sz. Pál a Róm. 13, 1. 2.

egyenlőnek tekinti a koldusbotot, és koronát! — Legyetek azért meggyőződve, hogy a népek, és egyesek boldogságát a hit, és erkölcs alapítja meg, e nélkül sülyedezni, töredezni fog a legnagyobb álladalom hajója is, e nélkül törekeny játékszerré fajul minden törvény, minden alkotmány, mert Isten, és erkölcs nélkül csak a zsarnokság bitorolja az igazság trónját!

O! mely nagy hálaival tartoznak azért a gyomai kath. hívek a méltóságos kegy-ur, és nemeslelkű neje iránt, kik példányszerű bőkezűséggel új diszes kath. templomot emelendének a hit, és erkölcs terjesztésére jól tudva, hogy e kettő fogja képesíteni az embert azon nagyszerű kötelemek teljesítésére, melyeket méltán megvár mindenkitől az Isten, és haza! — Azon Jézusi szív, mely a keresztfán lándzsával átszúrátván, véresen tapadt a kesergő anyának fájdalom-dúlta szűz keblére! áldjon és szenteljen meg titeket méltóságos házaspár azon szép, és magasztos áldozatért, hogy embertársaitok üdvének előmozdításáról ily nemesen gondoskodtatok. — Ha megérdemelnék kezeitek a hála-csókját akkor is, ha éhezőt tápláltatok, — meztelent ruháztatok, özvegyet, és árvát ápoltatok volna, — mennél nagyobb hála-ra vagytok érdemesek most, midőn nem arról van szó, hogy egy két pillanatra elűztétek a gyötrő éhséget, egy két ruhadarabbal befedjétek a meztelenséget, egy két özvegynek, és árvának szeméből a könnyeket letöröljétek, — hanem szó van olyan lelki kincsek szerzéséről, melyeket rozsdá, és moly meg nem emészt, szó van arról, hogy az Is-

ten dicsőségére, és drága vallásunk emelésére, egy olyan szentélyt építsetek, hol az Istennek buzgó tisztelőket, az igazságnak és jognak tántoríthatatlan védőket, az édes hazának pedig önzéstelen hív fiaikat, és leányokat neveljenek! Ha sikerülend e magasztos cél elérése, s ezen építendő új templom oltára előtt olyan szivek fognak buzgó imára gerjedni, melyek az Isten és haza szeretetétől égve, híven teljesítendik a kereszténynek, és honfinak nagyszerű köteleseit, — o! mely dicső érdem-koszorura lesztek akkor méltók az Isten, és haza előtt! s mely szívesen fog titeket oltalmába venni, s értetek epedezni a hét fájdalmú szűz anya, hogy életben, és halálban reátok szálljon Jézus szívének áldása!

Te pedig kedves sorsosom, és az úrban testvérem!* ki a gyomai kath. hitközségnek már egy negyed század óta lelki pásztora vagy, s ki buzgó szíved szeretetével ápoltad, ékesítetted mindég azon kiseded egyházat, melynek most csak romjai hevernek lábaid előtt, — ne búsulj, ne könyezz e romok felett, e romokból az Isten dicsőségének újabb hírnöke kél! Lásd — alázatos szerény szívedet már is megvigasztalta az Isten, mert az alapkövet letétetvén, beszenteltetted, s nem sokára egy diszes új templom fogja hirdetni azt: hogy nyilik még a jótékony szivekben a hit-buzgalom nemes virága! — Ha majd a valódi szeglet-kőnek, a Jézus Krisztusnak szent nevében fel fog épülni az új szentély, s pásztori kötelemid szerint

* Mikó Miklós.

hirdetni fogod abban az örök igazságnak igéjét, — hangoztasd a menydörgő villám erejével, hogy mindenki meghallja Kárpátoktól Ádriáig, miszerint a népek és egyesek boldogsága az Istenbe vetett hiten és tiszta erkölcsön alapszik. Irja fel azért mindenki élet zászlójára e magasztos elvet: imádd az Istent, — szeresd az embert, — légy hive az igazságnak és erkölcsnek, mert ez által lesz nagygyá és dicsővé hazád!

Ti pedig kedves hallgatóim! kik az élet különböző ösvényén haladva, most e ponton egyesültetek, fonjatok e nap emlékére koszorút a testvériség hervadhatatlan virágaiból, s míg kölcsönös türelemmel fogtok viseltetni egymás hite és meggyőződése iránt, s illetlen nenyúlhozzának fogjátok tekinteni egymás lelkiismeretét és vallását, — az alatt egyetértő szívetek érczlapjáról se a fondor viszályok átkos keze, — se a viszontagság romboló villáma le ne törölhesse soha e három szót:

Isten! haza! testvériség!

Ámen.
